

dynastiske Grunde søgt at skabe en Agitation for Læren herom. Særlig Vægt lægger han paa, at Norge ved hvad der skete 1660--61 kun vandt en rent teoretisk Ligestilling med Danmark, men ligesom dette Land tabte Muligheden for et vist Selvstyre. Hist og her kan man nok finde Forf.s Meninger noget vel dristige, men helt igennem mærker man en energisk og selvstændig Forsker.

J. A. F.

Af Jakob Burckhardt's efterladte Papirer har Jakob Oeri, der allerede tidligere havde udgivet Mesterens Griechische Kulturgeschichte, nu fremdraget hans *Weltgeschichtliche Betrachtungen* (Stuttgart, 1905), oprindeligt Udkast til Forelæsninger i Basel holdte omkring 1870. Bogen indeholder en Række Undersøgelser dels over Verdenshistoriens Forløb som bestemt ved de 3 Faktorer: Stat, Religion og Kultur og deres indbyrdes Vekselvirkning, dels over Karakteren af de Processer, hvori Udviklingen fremskyndes ved en Fortætning enten gennem de historiske Kriser eller gennem de store historiske Personligheder; tilsidst behandles Spørgsmaalet, om hvor vidt det er berettiget at anvende Begreberne lykkelig eller ulykkelig som karakteriserende de forskellige Tidsaldre. Der er megen Forskel paa Værdien af disse Betragtninger; nogle af dem er ikke synderligt mere end en aandfuld og højt dannet Mands spredte Tale. Men andre, og især Afsnittene om de historiske Kriser og de store Individuer, staar derimod som et Udtryk for, hvorledes ægte Livsvisdom og især Forstaaelse paa een Gang af de menneskelige Forholds Relativitet og af de store aandelige Værdiers Bestaaen kan vindes gennem selvstændig Beskuen og Sammenligning af de historiske Fænomener. De er en Protest mod overmaade meget af let købte og parti-bestemte Domme om Mennesker og Tidsaldre og virker forfriskende i en Tid, hvor Specialforskningen er ved at kvæle de store verdenshistoriske Udsyn.

Den her i Tidsskriftet (7. R. VI, 316) tidligere nævnte *Political History of England* skrider meget hurtigt frem; bemærkes maa dog, at Fremstillingen er meget mere oversigtsmæssig og kortfattet end i den af E. Lavisse redigerede, ogsaa her tidligere omtalte *Histoire de France*. For Øjeblikket fore-

ligger de 5 første Bind, omfattende Tiden indtil 1547, samt Bd. 10 og 11, behandelende Perioden fra 1760 til 1837.

9de Bind (1906) af det andet for Tiden udgivne store engelske Samlingsværk *The Cambridge Modern History* behandler *Napoleons* og hans Samtids Historie. Det har en mærkelig international Karakter, idet der mellem Forfatterne af dets enkelte Afsnit findes Repræsentanter for adskillige Nationers Forskere. England selv er mødt frem med sine kynigste Mænd paa dette Omraade, saaledes Holland Rose og Fisher; imellem de andre kan nævnes Gooch, der har behandlet Englands indre Historie 1792—1815; endvidere findes franske og tyske Historikere og en russisk. Ved denne Ordning har man søgt at undgaa Ensidighed og opnaa detailleret Sagkundskab, men selvfølgelig er derved enhver Tanke opgivet om en ensartet Synsmaade. Der er allerede af den Grund en afgørende Forskel paa dette Værk og to for nylig udgivne Arbejder inden for den tyske Litteratur om Napoleon. Hvert af disse udtrykker netop en bestemt og fra hinanden meget forskellig personlig Opfattelse af Kejseren og er saaledes Led i den for Tiden saa kraftigt standende Strid om den rette Bedømmelse af hans Politik og Karakter. August Fournier har givet en ny udvidet og omarbejdet Udgave af sin *Napoleon I* (2. Aufl. 1.—3. Wien, 1904—06); i det væsentlige har han dog fastholdt sit tidligere Standpunkt: til fuldt at forklare Napoleons Handlemaade er det nødvendigt at betragte ham som den, der tilsigtede gennem fortsatte Krige at naa et Verdensherredømme. Ganske modsat staar for Max Lenz i hans *Napoleon* (Monographien zur Weltgeschichte. XXIV. Leipzig, 1905) det som Kejsereens store Maal at naa den Fred, der skulde sikre Frankrigs Interesser udadtil, saaledes som ogsaa Revolutionen havde opfattet dem; den fortsatte Krig skyldtes væsentligst Nødvendigheden af at betvinge Englands Modstand. Fourniers Bog er den omhyggeligste og grundigste af de to, men ikke fri for en vis Tørhed. Lenz's er rig paa mange skarpe og værdifulde iagttagelser, fortrinlig i Undersøgelsen om Napoleons Ungdomsudvikling og fortjenstfuld ved at hævde de heldbringende Sider af hans Indflydelse ogsaa paa Tysk-

lands Forhold; men en vis moderne tysk Kraftdyrkelse lader Forf. forholdsvis let undskylde Napoleons Brutalitet, og for lidet regner han uden Tvivl ogsaa med hans rent personlige og ofte fantastiske Magtlyst; tilmed er Bogen for hastigt udarbejdet og, som paavist af tysk Kritik, derved ikke fri for ret væsenlige Fejl.